

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ МОВНИХ ЗАСОБІВ В ПОЛЬСЬКИХ ПІСНЯХ ПЕРІОДУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

SPECIFIC FEATURES OF LANGUAGE USE IN POLISH SONGS IN THE PERIOD OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Тарасенко К.В.,

orcid.org/0000-0002-0724-808X

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри слов'янської філології

Запорізького національного університету

Мацегора І.Л.,

orcid.org/0000-0003-0928-0689

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри слов'янської філології

Запорізького національного університету

У статті досліджено тексти польських пісень, створених у період повномасштабної російсько-української війни, починаючи з 24 лютого 2022 року. З'ясовано, що такі пісенні тексти не лише фіксують хронологію подій, а й відображають панівні суспільні настрої, виконують терапевтичну, комунікативну, мотивуючу функції. Пісні розглядаються як маркери колективної травми й водночас як інструменти національного самоствердження та символи резильєнтності. Основну увагу приділено мовним засобам впливу: метафорам, персоніфікаціям, антонімам, риторичним запитанням, формам наказового способу, модальним дієсловам, словам із позитивним або негативним емоційним забарвленням. Проаналізовано тексти пісень «*Podaj rękę Ukrainie*», «*O tobie myślę w zimną noc*», «*Mamy siebie*», «*Ukraina*», «*Nasze domy*», «*Dzieci*», «*Obejmij mnie*». Окрема увага приділяється тому, як у піснях формується образ ворога, використовується обсценна лексика та конструюються образи єдності, дому, надії. Автори доводять, що польські пісні стають засобом спротиву агресорові, осмислення війни, а також можуть бути ефективним ресурсом у процесі вивчення польської мови.

Продемонстровано, що вибір лексико-граматичних засобів в польських піснях періоду російсько-української війни є надзвичайно широким: метафори, повтори, антитези, персоніфікації, риторичні запитання, форми наказового способу, модальні дієслова, використання позитивно забарвлених іменників та прикметників переконливо демонструє, що завдяки лексичним засобам у свідомості слухача формуються необхідні наративи, спростовуються ворожі імперативи та відображається реальна картина подій російсько-української війни з усіма її реаліями та буденністю. В піснях піднімаються дуже важливі та актуальні для кожного українця теми, такі як заклик до солідарності, єдності та підтримки, тривога та надія під час війни, радикальний протест, агресія, гнів, мир, діти, травма, надія, що увиразнюється використанням різноманітних лексичних та граматичних засобів.

Специфіка використання мовних засобів в польських піснях полягає в тому, що вони націлені на виконання певних функцій: вони є засобом такої собі емоційної розрядки, закликом до консолідації суспільства та боротьби з окупантом, при чому дуже важливу роль тут відіграють повтори, метафоризація, персоніфікація, антитези, що підсилюється як негативно-маркованими образами війни, так і позитивно забарвленими образами миру, дому, дитини, любові.

Ключові слова: польська мова, українська мова, пісня, мовні засоби, текст.

The article examines the lyrics of Polish songs written during the full-scale Russian-Ukrainian war, which began on February 24, 2022. It has been found that such song lyrics not only chronicle events but also reflect prevailing social moods, serving therapeutic, communicative, and motivational functions. The songs are seen as markers of collective trauma and, at the same time, as tools for national self-affirmation and symbols of resilience. The main focus is on linguistic means of influence: metaphors, personifications, antonyms, rhetorical questions, imperative forms, modal verbs, and words with positive or negative emotional connotations. The texts of the songs 'Podaj rękę Ukrainie', 'O tobie myślę w zimną noc', 'Mamy siebie', 'Ukraina', 'Nasze domy', 'Dzieci', and 'Obejmij mnie' are analysed. Special attention is paid to how the image of the enemy is formed in the songs, how obscene language is used, and how images of Unity, Home, and Hope are constructed. The authors suggest that Polish songs have become a symbol of resistance to the aggressor, a way of understanding the war, and can also be an effective resource in the process of learning Polish.

It is demonstrated that the choice of lexical and grammatical means in Polish songs from the period of the Russian-Ukrainian war is wide: metaphors, repetitions, antitheses, personifications, rhetorical questions, imperative forms, modal verbs, the use of positively coloured nouns and adjectives convincingly demonstrate that due to lexical means, the necessary narratives are formed in the listener's consciousness, hostile imperatives are refuted, and the real picture of the events of the Russian-Ukrainian war with all its realities and everyday life is reflected. The songs raise topics that are very important and relevant to every Ukrainian, such as calls for solidarity, unity, and support, anxiety and hope during wartime, radical protest, aggression, anger, peace, children, trauma, and hope, which are expressed through the use of various lexical and grammatical means.

The peculiarities of the use of linguistic means in Polish songs is in the fact that they are aimed at performing certain functions: they serve as a means of emotional release, a call for social consolidation and the fight against

the enemy, with repetition, metaphorisation, personification and antithesis playing a very important role here, reinforced by both negatively marked images of war and positively coloured images of Peace, Home, Children and Love.

Key words: Polish language, Ukrainian language, song, linguistic means, text.

Постановка проблеми. Війна між РФ та Україною, на жаль, стала невід'ємною частиною сучасної реальності, тож цілком закономірно, що пісенна творчість на воєнну тематику, перетворилася на потужний засіб опору агресорові. Пісні цього часу, як зауважує О. Харчишин, слугують засобом «відмежування від ворога та його культури» [1, с. 1460] та водночас, як стверджує І. Павленко, «вони є експресивним відгуком на те, що відбувається і змінює нас та світ навколо» [2, с. 230].

Однією із перших країн, яка відреагувала на події в Україні в лютому 2022 року була Польща: окрім військової та гуманітарної допомоги, підтримка українського народу відбувалася і на так званому «культурному фронті». Польські пісні періоду російсько-української війни стали літописом подій 2022–2025 років та викликали потужний суспільний резонанс.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Пісні польською мовою періоду 2022–2025 років вже неодноразово обиралися об'єктом наукового аналізу: про це свідчать наукові розвідки О. Харчишин [1; 3; 4] К. Тарасенка [5]. Н. Баландіної, [6; 7], Н. Баландіної, А. Болотнікової [8] та Б. Гальчака, О. Харчишин [9]. Втім, одним із аспектів, який все ще залишається поза увагою дослідників, є використання мовних засобів в текстах польських пісень, систематизація та аналіз яких допоможе увиразнити закладені авторами смисли. Крім того, мовно-орієнтований фокус дослідження незмінно стане в пригоді тим, хто вивчає польську мову та допоможе зрозуміти особливості польсько-українського міжкультурного діалогу.

Постановка завдання. Тож метою цього дослідження є виявлення мовних засобів, які незмінно впливають на свідомість реципієнтів, їхній аналіз в контексті тих функцій, які вони виконують. Матеріалом для дослідження слугували тексти таких польських пісень як «*Podaj rękę Ukrainie*», «*O tobie myślę w zimną noc*», «*Mam siebie*», «*Ukraina*», «*Nasze domu*», «*Dzieci*», «*Obejmij mnie*».

Виклад основного матеріалу. Сучасна польська пісня часів російсько-української війни відіграє доволі важливу функцію, яка полягає у формуванні світоглядних орієнтирів на тему російсько-української війни. Особливу увагу при-

вертають мовні засоби, які впливають на свідомість слухачів, слугують тим маркером, який відображає суспільні настрої та протидіють ворожій пропаганді, руйнуючи кремлівські нарративи. Як вельми слушно зауважує Т. Городиловська в своїй розвідці, присвяченій дослідженню української мови, «російсько-українська війна спричинила потужний вплив на мову, на зміну її лексичного складу, привела до творення нових слів і зворотів, зміни або розширення їхньої семантичної палітри, появи нових конотацій, а також збільшення запозичень у мові» [10, с. 56]. Думається, що аналогічні процеси можемо спостерігати і в польській мові, яка є дуже спорідненою до української та водночас спостерігати збіги в ментальній картині світу поляків та українців.

Як вельми слушно зауважує С. Гриценко, «Мова нині актуалізувала одну із провідних своїх функцій – стала ідентифікатором національної приналежності, маркером, що визначає «свого» і «чужого» у російсько-українській війні 2022 р» [11, с. 10]. Польсько-українська пісенна взаємодія є одним із яскравих прикладів, коли створюються тексти, зрозумілі і полякам, і українцям внаслідок подібності польської та української мов, тож на мовний рівень пісень є цікавим об'єктом дослідження в контексті продукування певних сенсів.

Приміром, пісня «*Podaj rękę Ukrainie*» у виконанні групи Taraka вже на рівні заголовку містить імператив «протягнути руку допомоги Україні», який на початку 2022 року став мейнстримом в медіа. Не викликає жодних сумнівів, чому саме в тексті пісні слухач знаходить чимало конструкцій **наказового способу**, а саме: «*Ty nie stój obok i podaj rękę Ukrainie*», «*Idź ramię w ramię*», «*niech żyje wiecznie i nie zginie*» [12], які націлені на звернення і заклик до допомоги. Серед мовних засобів також знаходимо і **повтор** «*Sze nie wmerła, nie wmerła Ukraina*» [12], який органічно взаємодіє наступною строчкою, яку автори тексту пісні оформлюють в **речення умовного способу**: «*Kiedy razem, jesteście jak rodzina*» [12]. Ці дві строчки разом містять дуже важливий сенс, оскільки тут ми знаходимо і пряму цитату із державного гімну України, що націлює реципієнта на перемогу та руйнує кремлівський нарратив про те, що країни нібито ніколи не існувало, і заклик до єднання народів проти спільної біди, коли поляк і українець разом чинять опір агресорові.

Ефект пісні підсилюється також і тим, що в тексті містяться чимало **метафор**: «*okrzyk wolności się zaczyna*», «*modlitwą ty mnie chroń*», «*ogień w sercu*» [12] та **антонімічних виразів** «*zmarznięte usta*» vs «*gorące serce*» [12], які підсилюють емоційний фон пісні та драматичні відтінки. Для цієї мети також автори тексту пісні використовують і **слова із позитивно забарвленою семантикою**, такі як «*nadzieja*», «*przyjaźń*», «*wolność*» [12]. Позитивно-забарвлена лексика програмує реципієнта на те, що попри драматичні колізії, які переживає країна зараз, все-ж таки перемога, свобода та незалежність стануть ключовими аспектами буття в майбутньому, тож вибір цих лексичних засобів не є випадковим.

В іншій пісні «**O tobie myślę w zimną noc**» міститься доволі цікава **персоніфікація** на кшталт «*diabeł chce nas zetrzeć na proch*» [13], яка має на увазі керманича рф та яка дуже чітко розставляє «крапки над і» у війні між рф та Україною, не залишаючи можливостей для інших інтерпретацій. Такий **метафоричний образ** винуватця всіх бід в Україні дуже влучно руйнує наративи кремля про «братський народ», «необхідність зібрання руських земель», «захист російськомовних» та інші гасла ворожої пропаганди.

До речі, образ диявола є присутнім в багатьох польських піснях, причому вибір лексичних засобів є різноманітним та близьким до нижчого регістру мови. В такому контексті варто згадати думку О. Кирилюк, про те що «зображення ворога як недолугого, кумедного, такого, що позбавлений людських рис, дає можливість знищити страх перед ним та мотивувати суспільство до активної боротьби. Творення текстів із використанням засобів комізму стає своєрідним способом опору інформаційній агресії» [14, с. 36]. Приміром, польський репер *Суріс* настільки точно відтворив образ керманича рф, що точніше **метафори** важко було підібрати. В тексті пісні диктатор постає як нелюд, а саме *chory psychopata (хворий психопат), rosyjskie ścierwo (російське стерво), zbrodniarz wojenny, jaki ma krew na rękach cywila niewinnego (військовий злочинець, який має на руках кров безвинних цивільних)* [15]. І хоча в тексті присутня ненормативна лексика, яка суттєво знижує рівень пісні, все ж таки метафорика та образи, які в ній присутні є дуже яскравими. Як бачимо, *Суріс* вразив світ своєю композицією, що спричинила ефект шойно вибухнувшої бомби, тож звичайно, що пісня стала доволі популярною, оскільки мовний бар'єр в ній майже відсутній.

Цікаво, що на рівні образів польський варіант пісні дуже співпадає із ще одним прикла-

дом «байрактарщини», а саме пісня у виконанні В. Кукоби «Пісня про путя», яка, доречі є переробкою відомої пісні «Їхали козаки». Художній образ путіна, створений в пісні виявився доволі колоритним: «*паразит*», «*погань*», «*паскудо*», «*гаде*» [16]. Автори тексту не цураються і опису тілесного низу та фізіологічних подробиць: «*замість України проковтнеш гранату*», «*тобі вкраїнці двинули під ...*», «*тебе паразита роздеруть на клочья*» [16]. Зазначимо, що, як і у польській версії тексту, українська версія пісні виконує терапевтичну функцію, яка допомагає слухачеві зняти напругу, проговорити/проспівати наболілі емоції або почуття. Щодо лексичних засобів в тексті твору, то вони виконують саме ту функцію опору, про яку зазначала О. Кирилюк.

В польських піснях мова постає ідентифікатором «свого» або «чужого», приміром, одним із таких прикладів подібних мовних ідентифікаторів «свій-чужий» є дуже часто повторюване в тексті пісні **риторичне запитання** «*Czy tam gdzie śpisz masz bezpieczny kąt?*» [13], яке знайоме кожному українцеві та є своєрідним маркером буденності. До речі, вираз ***bezpieczny kąt*** за часів війни набув дещо інших, ніж в мирний час, конотацій, а саме місця, де можна сховатися від обстрілів, чи то укриття, чи то «коридор дві стіни», чи то підвал. У такий спосіб відбувається розширення семантичної палітри, що свідчить про зміни та потужний вплив війни на мовну картину світу.

До лексичних засобів, які використовуються в тексті пісні належать **слова із позитивно забарвленою семантикою**, які націлюють слухача до боротьби із ворогом, а саме: «*My jeden mamy cel*», «*Ta wolność nam niezbędna tak jak tlen*», «*O swoje zawsze trzeba się bić*» [13]. В тексті пісні знаходимо і **порівняння** *niezbędna tak jak tlen*, і **використання модальності** *zawsze trzeba się bić*, які також окрім заклику до боротьби виконують і потужну терапевтичну функцію, а саме допомагають слухачеві відчувати ті емоції, проговорити/проспівати ті переживання, які її хвилюють і у такий спосіб зменшити емоційну напругу від стресу.

В іншій пісні, яка має назву «**Ukraina**», знаходимо і **метафори** «*dzień żywej śmierci*», «*płoną wioski*», «*walą miasta*» [17], яка описують перші дні вторгнення рф в Україну та роблять текст пісні більш емоційним та живим. Також в пісні образ окупанта формується за допомогою **оксиморона** «*żywe trupy*» [17], які атакують нашу країну. Ймовірно, використання оксиморону тут має певні програмні ментальні установки для: по-перше – формування образу переможеного ворога, по-друге – певний месидж ворогові,

по-третє усталений образ, який буде підхоплений медійним мейнстримом.

Також спостерігаємо, що напруга в тексті зростає постійно, тож використовується прийом **саспенсу**, коли: «*Palą się wioski, walą się miasta, Żywe trupy atakują, groza narasta. Dzieci do pokoju, a matki do piwnicy, Żywe trupy „Z” litera idzie znad granicy*» [17]. І хоча в першій частині тексту йдеться про ворога та небезпеку, то друга частина декларує засоби боротьби, а саме за допомогою **наказового способу** «*Bracie chwytaj za miecz, dnia tego strasznego Nie wpuścimy żywych trupów do domu naszego Nie oddamy żywym trupom domu naszego*» [17].

В третій частині пісні спостерігаємо опис українського степу за допомогою **позитивно-забарвлених прикметників** «*Ten step jest szeroki, ten step jest wielki*» [17], що певною мірою містить натяк на те, що окупувати Україну ворогові не вдасться. До речі, в багатьох польських піснях Україна постає як «*zielona Ukraina*», що є символом мирної країни, де сама семантика кольору навіює лише позитивні емоції, а не загарбницьку політику країн-агресорів.

Пісня «*Mamy siebie*», яку виконував Адам Штаба та оркестр польського радіо, польські популярні артисти, хор TGD та польського радіо, також є цікавою в лексичному аспекті. В ній зустрічаємо і **метафори** «*W strumieniu walk Lawinie miejskich bomb Gdy wszystko masz I kiedy niesie prąd*», «*Nie ważny już żaden wróg Kiedy w sercu ogień*» [18], і **наказовий спосіб** «*Ty trwaj*», «*Tylko bądź*» [18], і **антитезу** «*Wenus i Mars*» [18], які націлені на те, щоб підтримати мотивацію до боротьби з ворогом, а також емоційно «розрядити» аудиторію. Вибір цих лексичних засобів не є випадковим, оскільки він націлений на те, щоб підняти моральний дух українського народу та водночас протидіяти ворожим наративам.

Аналізуючи польські тексти пісень з лексичної точки зору не можемо не звернутися до так званих польсько-українських пісенних колаборацій, коли в тексті пісні присутні і польська, і українська мови. Одним із прикладів такої пісенної взаємодії є пісня польського репера Szpaku та Переможця Євробачення-2022 Kalush Orchestra під назвою «*Nashe Domy*». В тексті пісні наявна **граматична категорія майбутнього часу**: «*Będę się bronił, Póki nie wyrwą serc!*» [19], яка націлює на боротьбу та піднімає бойовий дух; також з цією метою вживається і **наказовий спосіб дієслова** «*I choć się boję, Nie pozwól przepaść mi!*», «*Niech tu nie kapie krew*» [19]. Дуже сильною та вдалою з точки мовної організації тексту є **мета-**

фора «*złoto nie sztuka, sztuką jest zachować dobro*» [19], яка органічно поєднується із образами дітей, надії, миру, а також акцентує увагу на тому негативі, який відбувається навколо.

Постійний лексичний повтор «*Nashe Domy*» у поєднанні із іменниками «*dzieci*», прикметниками «*młody*», зверненням до Бога «*Boże nie pomiń ich*» [19] створюють такий собі діалог, в якому виразно всі контексти війни, а саме: захист рідного дому, піклування про молодше покоління, якому не варто знати, що таке війна, звернення до вищих сил або допомагали в боротьбі, внутрішній монолог людини, яка молиться за те, щоб були сили боротися.

Аналогічні сенси закладені в українському варіанті тексту цієї пісні: «*Де би не водила мене доля, я завжди буду сидіти під домом*», «*Я в собі чую джерело*», «*Я чекаю у хатах наших тоста: Слава Україні, «з перемогою, рідні*» [19]. Символ України, як дому, який захищають наші воїни збережено і в польському, і в українському текстах пісні, а мовна організація текстів водночас забезпечує цілісність смислової та рецептивної структури твору. Представлена музична співпраця демонструє характерні риси «формульної» пісні, адже її було створено всього за один день у тісній взаємодії з аудиторією, яка активно генерувала креативну енергію безпосередньо під час зйомок.

Наступна пісня «*Dzieci*» у виконанні українського та польського музикантів Р. Чернова та П. Сверналіса фактично є продовженням теми, закладеної в «*Nashe Domy*». Тут відтворюється надія на завершення війни та відновлення миру, яку висловлено за допомогою **метафоричних засобів**: «*Kiedyś minie ta burza Posprzątam cały świat Mój dom Będzie bezpieczny bo tak*» [20]. Оптимістичний пафос пісні репрезентовано за допомогою метафори «*Mój dom Będzie bezpieczny*» [20], тобто цей дім обов'язково стане безпечним після того, як «*Kiedyś minie ta burza*» [20], що викликає в слухача тільки позитивні асоціації та надії. Задля того, щоб, забезпечити емоційний зв'язок зі слухачем, в тексті пісні особливу роль відіграє позитивно забарвлена лексема «*dzieci*»: «*Nasze dzieci już nie muszą znać Żadnych nazwisk ani strasznych dat I dzieciom naszych dzieci urządzimy dom Możesz mieszkać w nim jeśli będziesz chciał*» [20]. І хоча зараз діти переживають неабиякий стрес завдяки російсько-українській війни, все ж таки позитивна семантика образу дому, яскрава метафорика із поєднанням теми безпечності налаштовує реципієнта на позитивний лад. Лексичні засоби в пісні націлені створити ауру того, діти ніколи не знатимуть ані страшних дат,

ані імен загиблих, а отже цю пісню можна вважати такою, що незмінно надихає та надихатиме і військових на передовій, і тих, хто в тилу, і тих, хто за кордоном.

Ідею єдності, емоційної спільності й підтримки актуалізує і пісня «*Obejmij mnie*» у виконанні гурту «Океан Ельзи», колективу IRA та Stokłosa Collective Orchestra: «*Obejmij mnie, obejmij mnie, obejmij mnie Łagodnie tak i mocno tak Obejmij mnie, obejmij mnie, obejmij mnie Niech wiosna twa zakwitnie w nas*» [21]. Тричі повторене звернення «обійми мене» перетворюється на символічний акт єднання та взаємопідтримки. Сам римейк пісні «Обійми мене» набуває ритуального звучання та естетичного піднесення, стаючи чимось більшим, ніж просто масова музика: це інтелектуальний та емоційний месидж про солідарність, стійкість і надію.

Висновки. Вибір лексико-граматичних засобів в польських піснях періоду російсько-української війни є надзвичайно широким: метафори, повтори, антитези, персоніфікації, риторичні запитання, форми наказового способу, модальні дієслова, використання позитивно забарвлених іменників та прикметників переконливо демон-

струє, що завдяки лексичним засобам у свідомості слухача формуються необхідні наративи, спростовуються ворожі імперативи та відображається реальна картина подій російсько-української війни з усіма її реаліями та буденністю. В піснях піднімаються дуже важливі та актуальні для кожного українця теми, такі як заклик до солідарності, єдності та підтримки, тривога та надія під час війни, радикальний протест, агресія, гнів, мир, діти, травма, надія, що увиразнюється використанням різноманітних лексичних та граматичних засобів.

Специфіка використання мовних засобів в польських піснях полягає в тому, що вони націлені на виконання певних функцій: вони є засобом такої собі емоційної розрядки, закликом до консолідації суспільства та боротьби з окупантом, при чому дуже важливу роль тут відіграють повтори, метафоризація, персоніфікація, антитези, що підсилюється як негативно-маркованими образами війни, так і позитивно забарвленими образами миру, дому, дитини, любові. Проведений аналіз, безсумнівно, вимагає подальшого осмислення, ймовірно, крізь оптику інших методологічних орієнтирів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Харчишин О. Колискові пісні в умовах російсько-української війни (з 2014 р.): особливості функціонування. *Народознавчі зошити*. 2023. № 6. С. 1459–1468.
2. Павленко І. Гендерні проєкції українських пісень періоду російсько-української війни. *Література й історія : матеріали Всеукраїнської наукової конференції*. Запоріжжя. 14–15 листопада 2024 р. Запоріжжя. 2024. С. 279–282.
3. Харчишин О. Батько наш Бандера. *Народознавчі зошити*. 2022. № 1. С. 243–251.
4. Харчишин О. Сучасні українсько-польські народнописенні стилізації як форми етнокультурного сусідства та спільного культуротворення. *Народознавчі зошити*. 2020. № 3 (153). С. 605–613.
5. Тарасенко К. Сучасна польсько-українська пісенна взаємодія: парадокси рецепції крізь призму новітніх методологій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Філологія». 2024. Вип. 65. С. 122–127.
6. Баландіна Н. Масифікація польсько-української пісні «Hej, sokoły!» («Гей, соколи!»). *Молодий вчений*. 2018. № 9 (61). С. 4–8.
7. Баландіна Н. Польсько-українська пісня «Hej, Sokoły!»: соціально-історичні контексти та смислові домінанти. *Слов'янський збірник*. 2019. Вип. 23. С. 90–104.
8. Баландіна Н., Болотнікова А. Польсько-українська пісня «Hej, Sokoły!» як інтеркультурне комунікативне явище. *Przegląd Wschodnioeuropejski*. 2020 № XI/1. Р. 231–240.
9. Гальчак Б., Харчишин О. Польсько-українські відносини на тлі історії популярної пісні «Hej, Sokoły!». *Русинистичні студії*. 2021. Т. 4. № 4. Р. 39–56.
10. Городиловська Г. Метафоризація як лексико-семантичний засіб творення воєнних неологізмів. *Наукові записки. Серія «Філологічні науки»*. 2023. № 207. С. 54–61.
11. Гріценко С. Мовні інновації російсько-української війни 2022 року. *Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика*. 2 (23). 2022. С. 9–13.
12. Taraka «Podaj Rękę Ukrainie» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=CK1zEQAiVow> дата звернення 15.07.2025
13. Kawalec J., Michalska I. «O tobie myślę w zimną noc» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=IO8pelrx08&t=104s> дата звернення 15.09.2023
14. Кирилук О. Мова мережевого фольклору як засіб опору інформаційній агресії. *Мова: класичне – модерне – постмодерне*. 2020. Вип. 6. С. 32–49.

15. Cypis putin URL: <https://www.youtube.com/watch?v=dBqBJ6C5Mkw&t=43s> (дата звернення 15.03.2025).
16. Кукоба В. Пісня про Путю. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=fGPuEAu0bwQ> (дата звернення : 15.03.2025).
17. KAZIK / ŻADAN «Ukraina» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=d0SanjDzuwI> (дата звернення 15.07.2025).
18. Artists for Ukraine Mamy siebie URL: https://www.youtube.com/watch?v=l01_7R3ppJY&t=146s (дата звернення 15.07.2025).
19. Szpaku та Kalush Orchestra Nasze Domy URL: <https://www.youtube.com/watch?v=vkB-fujq5ag> (дата звернення 15.07.2025).
20. Morphom I Swiernalis Dzieci URL: <https://www.youtube.com/watch?v=AVDrXogSN94> (дата звернення 15.07.2025).
21. Океан Ельзи(Океан Elzy), IRA, Stokłosa Collective Orchestra Obejmij mnie/Обійми URL: https://www.youtube.com/watch?v=4asMi_3KRCM (дата звернення 15.07.2025).